

Серед існуючих дефектів, притаманних політико-правовій свідомості сучасної молоді виокремлюються наступні: відчуження, необхідності активної участі, тотального самоуправління, апатичності до політичного життя, викривленого уявлення про політику, відсутність усвідомлення власної ролі в управлінні політичних процесів у державі, переоцінка власних можливостей в законотворчій діяльності. Вищенаведені дефекти політико-правової свідомості сучасної молоді, безумовно, не окреслюють всі можливі її негативні деформації. Зазначена проблема потребує подальших ґрунтовних теоретико-емпіричних досліджень та опрацювань.

Кушакова-Костицька Н.В., професор кафедри філософії права та юридичної логіки НАВС, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, заслужений юрист України

ІНФОРМАЦІЙНА ЕТИКА ЯК ПІДґРУНТЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Дедалі стає очевидним, що розвиток кіберпростору породжує все більше проблем етичного та психологічного характеру у зв'язку із впливом на психіку та маніпуляцією свідомістю, іноді аж до самого її руйнування.

Внаслідок етичних проблем, з якими стикаються користувачі мережі, з'явилися і відповідні нові терміни - комп'ютерна та інформаційна етика (інфоетика), розробляються нові етичні кодекси для Інтернет-провайдерів та користувачів, принципи комп'ютерної етики тощо (див., наприклад, "Information Ethics: Privacy, Property, and Power" (ed. Adam D.Moore, 2005), Herman T.Tavani Ethics & Technology: Issues in an Age of Information and Communication Technology (2004), A Declaration of the Independence of Cyberspace (1996), Code of Ethics for the Information (2007)).

Згідно із визначенням, наведеним у Вікіпедії (ru.wikipedia.org), *інформаційна етика* як дисципліна досліджує моральні проблеми, які виникають у зв'язку із розвитком та застосуванням ІТ, і впливають на права людини, насамперед пов'язані із авторським правом, інтелектуальною свободою, моральною та юридичною відповідальністю, безпекою користувачів Інтернет.

Комп'ютерна етика займається дослідженням поведінки людей, які використовують комп'ютер, на підставі чого виробляються відповідні моральні приписи і правила поведінки у мережі. Комп'ютерна етика охоплює коло проблем, пов'язаних із розробкою етичних кодексів для кваліфікованих та не кваліфікованих користувачів, із захистом прав власності, авторських прав, із приватністю і свободою слова тощо при застосуванні комп'ютерної техніки (Дедюлина М.А. Моральные дилеммы в компьютерной этике, сайт «Диалог XXI век»).

На мою думку, терміни *інформаційна та комп'ютерна етика* дуже близькі та охоплюють ідентичні кола проблем, при цьому відрізняються специфікою «поля» дослідження. Коли йдеться про *інформаційну етику*, акцент робиться на етичних нормах при застосуванні інформаційних технологій. При аналізі *комп'ютерної етики* основна увага приділяється комп'ютерним засобам – технічним, програмним, інформаційним (комп'ютерний контент) та іншим, пов'язаним із комп'ютерними технологіями.

Аналіз етичних проблем в інформаційному просторі дозволяє запропонувати таку їх диференціацію:

- пов'язані із доступом до інформації, знаннями та надбаннями культури;
- пов'язані із створенням та розповсюдженням контенту та комунікацій в Інтернеті;
- пов'язані із поширенням прав користувачів Інтернету та виникненням нових форм соціальних відносин;
- пов'язані із захистом прав і свобод користувачів Інтернету у зв'язку з їхніми діями та обов'язками.

При цьому видається, що найбільш ефективний шлях вирішення зазначених проблем – не в розробленні законодавчих

та адміністративно-організаційних засобів переважно заборонного та обмежувачого характеру, а застосування механізмів саморегуляції Інтернет-простору та етичних кодексів, які працюють на рівні свідомості і не передбачають насильницьких методів впливу.

У цілому можна зробити висновок, що віртуалізація життєвого простору сучасної людини, медійна перенасиченість, інформаційна навала, в якій здатний зорієнтуватись далеко не кожний, призвела до втрати чіткої ієрархії моральних цінностей, що в свою чергу призводить до зникнення поняття норми як такої (правової, етичної, психічної тощо). Фактично йдеться про переосмислення ролі моралі в житті соціуму та особистості. Все більше призначення моралі пов'язується не з приведенням поведінки людини у відповідність певним нормам, а в необхідності поваги та визнанні самоцінності та достоїнства кожної особистості, принаймні більшості користувачів інформаційного простору (зокрема, Інтернету) хотілось би вважати саме так, про що свідчать безкінечні інформаційні баталії та пропаганда.

Ландіна А.В., науковий співробітник відділу проблем кримінального права, криминології та судоустрою Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, кандидат юридичних наук

РОЛЬ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ВИЗНАЧЕННІ ОЗНАК СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Особа, яка вчинила злочин, – суб'єкт злочину вважається ключовою фігурою у вчиненні протиправного діяння. Тому дослідження проблемних питань, що стосуються інституту суб'єкта злочину в кримінально-правовій науці, залишаються актуальними. Як вказують П.С. Берзін та В.О. Гацелюк, «з огляду на сучасний стан української кримінально-правової